

THE ROLE AND INFLUENCE OF WOMEN IN THE FIELD OF JUSTICE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN UNION LAW

ROLUL ȘI INFLUENȚA FEMEILOR ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI, ÎN CONTEXTUL DREPTULUI UNIUNII EUROPENE

BĂȚ Marcela, studentă, specialitatea: Drept
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,
Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail autor: bat.marcela@ase.md

Abstract: *The role of women in the judicial system of the European Union is examined from the perspective of gender equality and their influence on decisions and policies. Although EU law promotes the elimination of gender disparities, structural challenges, such as stereotypes and cultural barriers, persist. The study highlights the progression of women's rights in European justice, explores their impact on the decision-making process and identifies obstacles, such as the balance between professional and personal life. The EU legal framework, including directives and the jurisprudence of the Court of Justice, has contributed to advancements, yet some rulings have unintentionally reinforced traditional gender roles. The analysis reveals a mixed landscape: legislative progress and the persistence of inequalities. Promoting equal participation of women in EU judicial systems requires an integrated approach that combines legislative measures with cultural development.*

Keywords: *women in justice, gender equality, legislative strategies, discrimination, stereotypes*

JEL CLASSIFICATION: K30, K38, K31, J16, F53

INTRODUCERE

Reprezentarea echilibrată a genului, în cadrul sistemului judiciar al Uniunii Europene, constituie un pilon esențial al credibilității și eficienței acestuia, având la bază principiile fundamentale ale egalității de gen și nediscriminării, consfințite în Tratatul Uniunii Europene și în Carta Drepturilor Fundamentale. Importanța cercetării acestui subiect rezidă în necesitatea unei analize riguroase a modului în care femeile influențează arhitectura și funcționalitatea sistemului judiciar, precum și în identificarea barierelor structurale ce le limitează accesul la funcții decizionale, aspect esențial în raport cu principiile și normele dreptului Uniunii Europene privind egalitatea de gen. În acest context, Strategia UE pentru egalitatea de gen 2020-2025 promovează integrarea unei perspective de gen în toate domeniile, inclusiv în justiție, promovând combaterea stereotipurilor de gen, așa cum reiese și din analiza unor cercetări la nivel internațional. Prezența femeilor în sistemul judiciar are un impact considerabil atât asupra calității procesului decizional, cât și asupra încrederii publicului în funcționarea acestuia. Studiile de specialitate arată că diversitatea de perspective adusă de femei contribuie la o evaluare mai nuanțată a probelor, îmbunătățind astfel procesul de justiție. Deși se remarcă o tendință pozitivă în creșterea numărului de femei în funcțiile judiciare, rapoartele Uniunii Europene relevă persistenta existență a unor bariere, dintre care stereotipurile de gen continuă să reprezinte un obstacol semnificativ.

În acest cadru, cercetarea își propune o analiză detaliată a rolului și influenței femeilor în justiție, din perspectiva reglementărilor Uniunii Europene, având următoarele obiective: evaluarea evoluției drepturilor femeilor în domeniul justiției la nivel european, printr-o examinare a legislației și jurisprudenței relevante, utilizând surse precum articolele de specialitate în domeniu; investigarea influenței femeilor asupra procesului decizional și a politicilor judiciare, prin utilizarea de date statistice și studii de caz semnificative; identificarea principalelor provocări și obstacole cu care se confruntă femeile în justiție, inclusiv stereotipurile de gen și dificultățile legate de echilibrarea vieții profesionale cu cea personală; și, nu în ultimul rând, prezentarea unor strategii și recomandări pentru

promovarea egalității de gen în justiție, inclusiv propuneri de politici publice și măsuri legislative adecvate, menite să sprijine o schimbare semnificativă în acest domeniu. Prin atingerea acestor obiective, cercetarea va contribui la o înțelegere profundă a dinamicii de gen în justiție și va oferi soluții concrete pentru consolidarea egalității de gen, în acest sector esențial, pentru buna funcționare a statului de drept în Uniunea Europeană.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Principiul egalității de gen constituie un element fundamental al Uniunii Europene, fiind consacrat în tratatele europene, precum Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) și Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE). Adoptat inițial în 1957, TFUE prevede articolul 157 care a statuat dreptul la remunerație egală pentru muncă egală, marcând începutul unei evoluții legislative menite să elimine inegalitățile de gen. Pentru a extinde protecția femeilor în domeniul justiției și al pieței muncii, Uniunea Europeană a adoptat de-a lungul timpului numeroase directive și reglementări. Astfel, Directiva 2006/54/CE a promovat egalitatea de șanse și de tratament în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, incluzând norme referitoare la transparența salarială și la creșterea accesului femeilor în funcții de conducere. Aceasta a fost completată de Directiva 2012/29/UE, care a stabilit standarde minime pentru protecția victimelor infracțiunilor, recunoscând impactul disproporționat al violenței domestice asupra femeilor. Deși numărul femeilor care ocupă funcții judiciare a înregistrat o creștere semnificativă, disparitățile persistă, în special în pozițiile de conducere. Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a contribuit la consolidarea drepturilor femeilor, un exemplu fiind cauza *Violeta Villar Láiz* (2019), în care CJUE a constatat că legislația spaniolă privind calcularea pensiilor pentru lucrătorii cu fracțiune de normă este contrară legislației UE dacă dezavantajează în mod disproporționat femeile. Acest caz subliniază necesitatea eliminării practicilor discriminatorii în domeniul pensiilor și al protecției sociale. (Chifan & Da Silva Azevedo, 2024).

În vederea unei analize cuprinzătoare a influenței femeilor în domeniul justiției, au fost aplicate următoarele metode de cercetare: metoda cercetării arhivistice/documentare pentru a investiga evoluția drepturilor femeilor în justiție, având ca obiectiv analiza tratatelor Uniunii Europene, directivelor, jurisprudenței CJUE și altor acte normative relevante. Datorită metodei cercetării cantitative, s-a examinat coeficientul reprezentării femeilor în sistemul judiciar european, evaluând datele statistice referitoare la proporția judecătoarelor în cadrul CJUE și al Tribunalului General. S-a aplicat metoda cercetării calitative/exploratorii pentru a explora influența femeilor asupra politicilor judiciare, prin studierea unor cazuri semnificative care ilustrează obstacolele întâmpinate în accesul la funcții decizionale. Grație metodei cercetării comparative, au fost analizate diferențele legislative dintre statele membre ale Uniunii Europene în ceea ce privește implementarea egalității de gen în justiție, identificând convergențele și discrepanțele față de directivele europene.

Așadar, prezența femeilor în sistemul judiciar contribuie la o analiză mai echilibrată a cazurilor și la îmbunătățirea calității actului de justiție. Cu toate acestea, obstacolele în avansarea în carieră și stereotipurile de gen rămân a fi provocări semnificative, afectând accesul femeilor la poziții decizionale. Statele membre sunt încurajate să implementeze acțiuni pozitive, precum colectarea de date dezagregate pe criterii de gen și integrarea perspectivei de gen în politicile publice, pentru a combate discriminarea și a asigura accesul egal la justiție. În cadrul dreptului Uniunii Europene, afirmarea și consolidarea rolului femeilor în sfera justiției s-au realizat printr-un mecanism normativ bine structurat, orientat spre garantarea egalității de gen și facilitarea accesului acestora la pozițiile juridice. Prin instituirea unui cadru legislativ cu aplicabilitate extinsă, Uniunea Europeană urmărește nu doar eradicarea discriminării sistemice, ci și instituirea unui mediu profesional echitabil, în care femeile să își exercite în mod efectiv și egal competențele în domeniul juridic.

Un exemplu edificator al acestui demers normativ este reprezentat de Directiva 2010/41/UE, care reglementează principiul egalității de tratament între femei și bărbați în cadrul activităților inde-

pendente. Normele acestea impun interdicția discriminării pe criterii de sex și prevăd măsuri de protecție socială adecvate, oferind un sprijin suplimentar femeilor care desfășoară activități pe cont propriu, cu un accent deosebit asupra protecției maternității.

În aceeași ordine de idei, directiva stabilește dispoziții referitoare la accesul echitabil la resurse și servicii indispensabile exercitării profesiilor juridice, consolidând astfel premisele unei integrări profesionale lipsite de bariere discriminatorii.

Într-o perspectivă complementară, Directiva 2019/1158/UE introduce dispoziții menite să atenueze dezechilibrul dintre viața profesională și cea privată, pornind de la realitatea obiectivă a repartizării inegale a responsabilităților familiale. Prin extinderea drepturilor legate de concediul parental și flexibilizarea condițiilor de muncă, actul normativ facilitează menținerea și avansarea femeilor în profesii juridice, reducând presiunea cumulului de obligații domestice și profesionale. Astfel, se urmărește crearea unor condiții care să permită dezvoltarea unei cariere juridice în termeni comparabili cu cei ai colegilor de sex masculin (Cheie directivele UE în domeniul egalității de gen și non-discriminare, 2025).

Pe de altă parte, combaterea violenței împotriva femeilor a devenit o direcție prioritară a politicilor juridice europene, fiind consacrată prin adoptarea Directivei (UE) 2024/1385. Aceasta stabilește un set de norme unitare menite să asigure protecția și asistența adecvată victimelor violenței domestice și ale agresiunilor sexuale. Printre dispozițiile esențiale se regăsesc accesul la servicii medicale specializate, formarea profesională a actorilor din domeniul justiției pentru a gestiona eficient cauzele, având ca obiect astfel de infracțiuni și instituirea unor mecanisme de sprijin, inclusiv linii telefonice de urgență adaptate nevoilor persoanelor cu dizabilități (Chifan & Da Silva Azevedo, 2024).

Agenda internațională privind egalitatea de gen continuă să fie orientată spre consolidarea drepturilor femeilor, având ca reper fundamental Declarația și Platforma de Acțiune de la Beijing, documente de referință susținute de 189 de state. Anul 2025 marchează trei decenii de la adoptarea acestora, prilej cu care, în cadrul celei de-a 69-a sesiuni a Comisiei pentru Statutul Femeii, Națiunile Unite vor analiza progresele realizate, precum și obstacolele persistente în implementarea angajamentelor asumate. Platforma de la Beijing stabilește un cadru strategic de intervenție menit să garanteze egalitatea de gen prin măsuri direcționate spre accesul la educație, protecția împotriva violenței, integrarea echitabilă în economia globală și procesele decizionale, precum și prin reforme juridice capabile să asigure aplicabilitatea efectivă a acestui principiu fundamental.

Legislația Uniunii Europene în domeniul egalității de gen a avut o influență considerabilă asupra sistemelor de justiție, având un rol esențial atât în combaterea discriminării, cât și în perpetuarea unor stereotipuri de gen, în anumite contexte. Astfel, printr-un cadru normativ destinat să asigure un tratament egal, unele hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) au consolidat, în mod neașteptat, perspective tradiționale asupra rolurilor de gen, subminând, într-o anumită măsură, progresul în direcția unei egalități autentice (UN Women – Headquarters, 2024).

În cadrul jurisprudenței europene, anumite cazuri au fost remarcabile pentru perpetuarea stereotipurilor de gen. De exemplu, în speța Hofmann (C-184/83), Curtea a justificat protecția exclusivă a femeilor în perioada postnatală prin necesitatea de a proteja „relația specială dintre mamă și copil”, întărind ideea conform căreia femeile sunt principalul furnizor de îngrijire a copiilor. De asemenea, în cazul Johnston (C-222/84), în care s-a discutat despre restricționarea accesului femeilor la anumite poziții în poliție, CJUE a validat justificarea statului potrivit căreia publicul ar percepe negativ prezența unor femei polițiste înarmate (Timmer, 2016).

Pe de altă parte, în jurisprudența CJUE, există și cazuri în care Curtea a contestat explicit stereotipurile de gen, reflectând o deschidere către o interpretare mai echitabilă a legislației. În cazul Marschall (C-409/95), CJUE a remarcat prejudecățile legate de presupusa lipsă de angajament profesional al femeilor, care afectează accesul acestora la funcții superioare și a validat măsurile de acțiune afirmativă pentru combaterea discriminării sistemice.

În pofida faptului că anumite hotărâri ale CJUE au consolidat, inadvertent, stereotipuri de gen, evoluția jurisprudenței europene reflectă un progres important în direcția recunoașterii drepturilor

egale pentru femei și bărbați în cadrul sistemului juridic. Astfel, prin reglementări menite să combată discriminarea și să promoveze echitatea în distribuirea responsabilităților profesionale și familiale, Uniunea Europeană contribuie la crearea unui mediu juridic mai echitabil, facilitând accesul femeilor la poziții de decizie în sistemul judiciar și consolidând în același timp fundamentul unei societăți mai incluzive (Chifan & Da Silva Azevedo, 2024).

Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), instituită în anul 1952, constituie pilonul fundamental al aplicării și interpretării uniforme a dreptului european, însă persistă o discrepanță notabilă în ceea ce privește reprezentarea de gen în structura sa judiciară. Această instanță supremă a Uniunii Europene se compune din două entități principale: Curtea de Justiție (CJ) și Tribunalul General (TG), ai căror membri – judecători și avocați generali – sunt desemnați de statele membre pentru mandate de câte șase ani.

Cu toate acestea, datele statistice relevă un dezechilibru semnificativ: doar 22% (6 din 27) dintre judecătorii Curții de Justiție, printre care se numără Maria Lourdes Arastey Sahún (Spania) și Octavia Spineanu-Matei (România) și 27% (3 din 11) sunt femei incluzând-o pe Tamara Čapeta (Croația) și pe Laila Medina (Letonia). În cadrul Tribunalului General, reprezentarea feminină a înregistrat o creștere, atingând 33% în anul 2022, însă persistă o tendință de subreprezentare a femeilor în pozițiile decizionale de rang superior. Mai mult, unele state membre nu au desemnat niciodată femei în funcții de judecător sau avocat general, perpetuând astfel un dezechilibru instituțional de gen. Această realitate ridică întrebări fundamentale cu privire la echitatea și incluziunea în sistemul judiciar al Uniunii Europene, subliniind necesitatea unor reforme structurale la nivel național pentru a contracara percepția CJUE ca un „club exclusivist al bărbaților” și pentru a asigura o distribuție echitabilă a funcțiilor judiciare (Antoniuk, 2022).

În acest context, Uniunea Europeană a adoptat Strategia pentru Egalitatea de Gen 2020-2025, reflectând un angajament consolidat al instituțiilor europene de a elimina discriminarea de gen și de a promova participarea egalitară a femeilor în toate domeniile societății. Strategia vizează mai multe obiective esențiale, printre care combaterea violenței împotriva femeilor, eliminarea stereotipurilor de gen, reducerea disparităților pe piața muncii și garantarea unei reprezentări echilibrate în sectoare economice și instituționale dominate istoric de bărbați. De asemenea, sunt propuse măsuri concrete pentru asigurarea transparenței salariale, reducerea decalajelor de remunerare între femei și bărbați, precum și promovarea unor politici care să echilibreze responsabilitățile familiale, prevenind astfel dezavantajarea profesională a femeilor.

Strategia adoptă o abordare integrată, recunoscând că inegalitățile de gen sunt amplificate de factori precum originea etnică, dizabilitățile sau statutul socio-economic, ceea ce permite o aplicare coerentă și transversală a politicilor de egalitate. Printre măsurile specifice se numără Directiva privind combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice, implementarea cotelor minime de reprezentare a femeilor în consiliile de administrație și consolidarea mecanismelor de monitorizare a progresului în materie de egalitate de gen (Strategia privind egalitatea de gen, 2020).

CONCLUZII

Sistemul judiciar al UE se bazează pe egalitatea dintre bărbați și femei, dar în realitate, femeile sunt subreprezentate în posturile importante de decizie. Această situație afectează încrederea în justiție și perpetuează idei preconcepute despre gen, limitând diversitatea de opinii și calitatea deciziilor. Pentru a rezolva problema, UE a lansat strategii precum Strategia pentru Egalitatea de Gen 2020-2025, care vizează combaterea discriminării, promovarea participării femeilor și transparența salariale. Cu toate acestea, succesul depinde de statele membre, care trebuie să pună în practică politici concrete pentru a ajuta femeile să obțină funcții în justiție și să elimine barierele culturale sau instituționale. Este esențial să recunoaștem contribuția femeilor la un sistem judiciar echitabil. Aceasta cere o abordare combinată: legi clare, angajamente la nivel european și internațional, pentru a asigura o reprezentare reală a genurilor în justiție. Egalitatea de gen în justiție nu este doar o chestiune de dreptate, ci și o condiție pentru o societate mai echilibrată și incluzivă.

REFERINȚE :

1. Antoniuk, L. (2022). *Există un loc pentru femei în sistemul judiciar al Uniunii Europene?* <https://euneighbour-seast.eu/young-european-ambassadors/blog/blog-is-there-a-place-for-women-in-the-european-unions-judicial-system/>.
2. Chifan, A.S., & Da Silva Azevedo, T. (2024). *Egalitatea între femei și bărbați*. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/59/egalitatea-intre-femei-si-barbati>.
3. Cheie directivele UE în domeniul egalității de gen și non-discriminare (2025) <https://www.equalitylaw.eu/legal-developments/16-law/76-key-eu-directives-in-gender-equality-and-non-discrimination>.
4. Strategia privind egalitatea de gen 2020-2025. (2020). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>.
5. Timmer, A. (2016). Gender stereotyping in the case law of the EU Court of Justice. *European Equality Law Review*. <https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/344443/Stereotyping.pdf?sequence=3>.
6. UN Women – Headquarters (2024). *World conferences on women*. <https://www.unwomen.org/en/how-we-work/intergovernmental-support/world-conferences-on-women>.

Coordonator științific: CODREANU Alina, drd, asist. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu – Bodoni 61
Telefon: +373-22-402-880
e-mail: codreanu.alina@ase.md